

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК ОСВІТИ

*Алексєєнко Ірина Вікторівна, доктор політичних наук, професор,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*

НАУКОВО-ОСВІТНІ КЛАСТЕРИ В КОНТЕКСТІ ЦІЛЕЙ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Сучасна конкуренція різних освітніх систем – це ключовий елемент глобальної конкуренції, який вимагає постійного оновлення технологій, прискореного освоєння інновацій, швидкої адаптації до вимог глобального світу. Тому одним із механізмів розвитку системи освіти є кластерний підхід на основі взаємодії, партнерства, співпраці, діалогу між зацікавленими суб'єктами: закладами освіти, працедавцями, органами управління, суспільними організаціями. Однією з форм такої співпраці є створення науково - освітніх кластерів в регіонах.

Кластери виникають і розвиваються там, де є база локальних конкурентних переваг, тобто, комплексу ресурсів і факторів, що дозволяють бізнесу і владі регіона випереджати інші регіони в досягненні поставлених цілей.

Дослідження процесів взаємодії різних інститутів в сфері науки, освіти і виробництва показують, що їх інтегрована взаємодія дає мультиплікативний ефект. Так досвід зарубіжних країн, зокрема Китаю, Ізраїлю та Фінляндії, показує, що державне сприяння розвитку невеликих підприємств інноваційного профілю стає значущим чинником економічного зростання.

Під кластерним підходом до розвитку освіти, науки і бізнесу розуміють взаємо і саморозвиток суб'єктів кластеру як організаційної форми об'єднання зусиль зацікавлених сторін з метою підвищення ефективності регіональної системи професійної освіти.

Науково-освітній кластер – це сукупність взаємопов'язаних закладів професійної освіти, об'єднань за галузевим принципом і партнерськими відносинами з підприємствами галузі, а з іншого боку – це система навчання, взаємонавчання і інструментів самонавчання в інноваційному ланцюгу наука – технологія - бізнес, що базується, переважно, на горизонтальних зв'язках.

Зусилля з розвитку кластерів мають відбуватися через досягнення конкурентних переваг і спеціалізацію, а не через копіювання того, що вже існує в інших регіонах. Це вимагає побудову кластерів на специфічних засадах того, чи іншого регіону, з подальшим перетворенням їх в сильні переваги даного регіону.

Вплив науково-освітніх кластерів на ринок праці обумовлює державні заходи з поліпшення існуючої інфраструктури, виробничих умов, що, в свою чергу, дозволяє підвищити зайнятість населення та поліпшити економічну ситуацію. Відкриття і досягнення в сфері науки впливають на економічний розвиток регіону через розвиток техніки, технологій і поліпшення соціальної організації.

При переході до освітніх стандартів третього покоління бізнес-спільнота України активно включається до роботи Міністерства освіти і науки в контексті

формування професійних освітніх стандартів, входить до вчених рад ВНЗ, беручи безпосередню участь в управлінні навчальними закладами, в формуванні регіональних компонентів програм і навчальних планів.

Разом з тим переважна більшість напрямів взаємодії освіти, науки і бізнесу в силу недостатності правових інструментів, регулюються локальними законодавчими актами. У такій ситуації, якщо підприємство обирає для себе довгостроковий проект підготовки висококваліфікованих працівників, необхідно не тільки визначити і сформулювати функції школи, вузу, підприємства, а й визначити сферу юридичної відповідальності кожної із сторін цієї угоди.

Правовою основою в даному випадку слугуватиме договір про співпрацю між замовником (конкретним підприємством або відомством) і виконавцем (системою освітніх установ пропрофесійної й загальної освіти).

Локальна і просторова організація взаємодії освіти, науки і виробництва, безумовно, приведе до підвищення інноваційного потенціалу економічного розвитку регіонів держави, досягненню більш високого рівня їх суспільної організації і культури.

Процеси науково-виробничої інтеграції розвиваються в різних структурно-організаційних формах, таких як технопарки, дослідницькі університети, НВО, інноваційні кластери, консалтингові фірми, ІКС та ін., які здатні вирішувати дослідницькі, освітні та виробничі завдання і забезпечувати роботодавців висококваліфікованими фахівцями.

Створення умов для розвитку інтегрованих науково-освітніх і бізнес-комплексів стане можливим при взаємодії політичних, нормативно-правових, економічних і соціально-культурних чинників. Політичні умови визначаються на державному рівні. При цьому інтеграція освіти, науки та інноваційного бізнесу зіткнулася з деякими проблемами, зокрема, з управлінськими. Тому головне завдання сьогодення - забезпечити реальну інтеграцію в цих секторах, з тим, щоб інноваційні перетворення відбувалися не лише в економіці, а й у суспільстві в цілому.

Процес модернізації вузів, що відбувається сьогодні, передбачає, що вони стануть місцем формування молоді, здатної сприймати інноваційні ідеї і бути, в результаті, рушійною силою інноваційного розвитку регіонів країни.

Зрозуміло, що сьогодні необхідно переходити від підготовки фахівців в сфері масових професій до підготовки фахівців, здатних забезпечити роботу модернізуючих підприємств в регіонах, а також підприємств, які використовують інноваційні технології, націлених на випуск інноваційної продукції.

На сучасному етапі в Україні вирішуються проблеми комплексного формування і розвитку науки і освіти, разом з тим не використовується механізм системного впливу через створення інтегрованих регіональних науково-освітніх комплексів - дослідних (провідних) університетів нового покоління.

Досвід реалізації інтеграційних процесів академічної, вузівської науки і виробництва в Україні свідчить, що розробка конкретної моделі та її організаційно-правове оформлення, вимагають визначення провідної

організації і співвиконавців, від складу яких, залежатиме тип моделі інтеграції, а також комплекс проблем, які підлягатимуть вирішенню: наукових, освітніх, правових, соціальних, екологічних та ін. При цьому важливе значення матиме вибір організаційно - правової форми взаємодії тих структур, які формуються в контексті освітніх реформ і які будуть забезпечувати інноваційний розвиток регіонів України.

Список використаних джерел

1. Данилов-Данильян В. И. Устойчивое развитие (теоретико-методологический анализ) / В. И. Данилов-Данильян // Экономика и математические методы. – 2003. – № 2. – С. 123–135.
2. Лагно В. Т. Державне управління сталим розвитком регіонів: теорія, методологія, практика : монографія / В. Т. Лагно. – Д. : „ВІК”, 2013. – 397 с.
3. Муза Д. Е. Устойчивое развитие на перекрестке глобальных процессов: в поисках оптимальной модели / Д. Е. Муза // Ноосфера і цивілізація. – 2012.- Вип. 1. – С. 118–127.
4. Щепакін К. М. Становление и развитие инновационного кластера / К. М. Щепакін // Экономика и право. – № 5. – 2014. – С. 37–49.

*Мамонтов Ігор Олександрович, кандидат юридичних наук,
Київський національний університет будівництва і архітектури*

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ У СФЕРІ БУДІВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ

Європеїзація освіти в Україні, що охопила вітчизняні «вищі» останніми роками, сконцентрована в основному на методичних аспектах викладання. Так, «Болонська система» створила умови часткового або повного вибору студентами навчальних дисциплін, екстраполювала кредитно-рейтингову систему та інші донедавна ноу-хау складові методик викладання у європейських ВНЗ. У той же час необхідно зазначити, що у багатьох європейських країнах система викладання у вищих навчальних закладах має суттєві відмінності. Наприклад, у Федеративній Республіці Німеччині у деяких ВНЗ однакові спеціальності викладаються за різними підходами, як-от юридичні дисципліни в університеті Гумбольдта, що у Берліні, та у мюнхенському Людвіг-Максиміліан університеті. Проте варто зауважити, що спільною і вкрай важливою ознакою комплексності системи викладання юридичних дисциплін у європейських, зокрема німецьких ВНЗ, є глибока спеціалізація майбутніх фахівців, побудована на осягненні фахових юридичних знань за ідеологією: від загального до конкретного. Тобто європейський студент, обираючи найбільш практично корисні дисципліни, формує у своїх професійних навичках ті інструменти, які він буде використовувати на практиці у вузькоспеціалізованій сфері, створюючи таким чином якісну конкуренцію на ринку праці. Саме тому українські студенти, прагнучи засвоїти глибоко